

Núm. 41 • Any X • Setembre del 1994

Centre
Parroquial
d'Horta

Butlletí

Fes
ta

Ma
jor

1994

Feliu i Codina, 7 i 9 • Tel. 427 73 27 • 08031 Barcelona

Seccions del C.P. d'Horta

CINEMA: Projeccions de pel·lícules infantils i juvenils.

ESBART FOLKLÒRIC: Dansa catalana, ballet popular per a totes les edats. Preparatori, infantil, juvenil, cos de dansa, grup d'adults.

EXCURSIONISME: Sortides mensuals, amb autocar(s), a diferents indrets dels Països Catalans.

FUTBOL SALA: Competicions d'alevins, infantils i adults.

GRUP FOTOGRÀFIC: Reunions mensuals, tertúlies, concursos i exposicions. Laboratori propi de blanc i negre i sessions de llum artificial.

MANUALITATS: Classes de treballs de bijuteria, brodat a mà, català, costura, dibuix artístic, escola d'adults, frivolité, gimnàstica femenina, macramé, mitja, pintura, policromia, puntes de coixí, tall i confecció, estampació i ceràmica russa, quadres tridimensionals, ganxet, gravat de vidre. (Horaris a convenir, de dilluns a divendres.)

TENNIS DE TAULA: Equips federats a Catalana i Barcelonesa. Infantils, juvenils, seniors i veterans. Curssets d'estiu.

TEATRE: Grups: Infantils, juvenil, adults i veterans. Escola per a nois i noies.

ALTRES ACTIVITATS: Festivals, concerts, conferències, exposicions, visites culturals, jocs de saló, curssets de tota mena.

Feliç Festa Major I tornem-hi

Quan arriba la Festa Major d'Horta, just després de les vacances d'estiu, és el moment de tornar a posar en marxa totes les activitats del Centre i no val a abaltir-se; i per això ens volem mostrar abassegadors des de bon començament per iniciar el nou curs amb un renovat esperit de treball que ens permeti aciençar amb més força, si cal, que en els anteriors.

En els darrers anys hem suportat un constant increment en les diverses activitats, la qual cosa suposa també molta més feina administrativa i, sobretot, de secretaria, i resulta aclaparadora per a les persones que hi són al front.

Pel curs que ara iniciarem tenim un programa per mantenir una secretaria permanent per poder atendre més i millor a tothom que en lingui necessitat. També inclou un servei de vocalia de torn perquè diàriament hi hagi vigilància i control de totes les activitats i de les innombrables assistències que es produeixen al nostre local, que, com sabeu, està obert per a tot el barri, i a vegades és complicat obtenir-ne el control.

Tota aquesta feina era fins ara realitzada pels membres de la Junta, i continuaran fent-la, evidentment, però demanem que algun soci o socia que disposin de temps ens ajudin en les tasques ressenyades.

Aquest sistema, creiem, seria una manera de fer més nostre el Centre Parroquial, vetllant per la seva organització i desenvolupament natural. Quantes més persones estiguin disposades a col·laborar més fàcil serà distribuir l'horari a cobrir. Pensem que seria molt beneficiós que els nostres socis visquessin més de prop la quotidiana vida del Centre, i això ens ajudaria a ser més fermes.

Des de la Junta ens proposem millorar, i millorarem, la nostra tasca de servei al barri, però és necessari que els nostres socis també hi participin i de ben segur els procurarà la alegria de ser útils al poble en general.

Siguem valents i en un futur veurem amb satisfacció els resultats de la nostra actuació.

De moment, disfrutem tots de la nostra Festa Major d'Horta 1994.

C. P. H.

Inauguració de noves sales

Monsenyor Pere Tena visita el nostre Centre Parroquial i dona per inaugurades les noves sales. Aquí el veiem parlant amb la nostra presidenta Carme Oliva, la secretària Maria Franquesa, el senyor rector Ignasi Colominas i el senyor Josep Puigbò. Era el dia 24 de juny del 1994.

12 hores d'esport inter-entitats

Com cada any, els socis dels Lluïsos hem participat a la nova edició de les 12 Hores d'Esport entre les diverses entitats del barri.

Enguany els nostres representants han fet un bon paper, en les nou modalitats d'esport que s'han jugat. Hem assolit el primer lloc en tennis taula i hem aconseguit un honorífic quart lloc a la general, d'un total de deu entitats.

A causa de tan alt nombre de participants, els retards i altres embolics, en lloc de 12 hores han estat gairebé 15. Esperem que no torni a passar.

Com és costum últimament, els Lluïsos han pagat el dinar als representants de la casa.

Un dinar que la Maria ens ha preparat amb molt de *carinyo*. Un bon plat de macarrons i pollastres a l'ast de can Torras, molt bons, malauradament per culpa dels horaris de competició, no hem pogut dinar tots junts. Per la qual cosa han passat pel menjador fins a cinc torns diferents.

Agraïm a la junta dels Lluïsos l'ajuda que ens ha donat cada any per poder representar dignament la nostra gran entitat.

Relació de participants:

Futbol sala: Sergi Velasco, Robert Moliner, David Castellvell, Roger Serra, Joan Font, Joan Basco, Segi i Raul Villa, Joan M. Cardenyosa, Antoni Trinidad, Ernest Sitjà, Sebastià Pedret i Xavier Solé.

Botifarra: Florián Moreno, Josep Miralles i Xavier Solé.

Futbolí: Joan C. Garcia, Jesús Ardite i Josep Cambren.

Dòmino: Jacqueline Ubach, Jordi Nerin, Angel Sabadell, Isabel Romero, Lluís Solé i Pepa Nacienceno.

Parxis: Thais Robledo, Gemma Torras, Manel Velasco i Gabriel Escorial.

Petanca: Carmina Lara, Núria i Joan Font, Florián Moreno, Xavier Solé i Ernest Sitjà.

Billar pool: Victor Valls i Angel Sabadell.

Frontó: Josep Mora i Joan Lorca.

Tennis taula: Jordi Montesinos, Roger i Pere Josa, Albert Moreno (el més jove, amb 8 anys) i Daniel Martínez.

Delegats: Jaume Miró i Pere Solé.

Per acabar, us comuniquem que ja estem preparant la participació del Centre Parroquial al pròxim torneig inter-entitats que tindrà lloc durant la Festa Major d'Horta 94.

Si voleu participar-hi, comuniqueu-ho a la Secretaria dels Lluïsos preguntant per l'Angel Sabadell, en Xavier o en Pere Solé.

Pere Solé i Serra

Assaig general

L'obra escollida no fou amb un argument senzillet per a entretenir la gent menuda, sinó una obra complicada per a adults i amb missatge: una obra artística necessita un autor i intèrprets i receptors en un ambient apropiat, tant si es tracta de música, de teatre i fins i tot de pintura, fotografia o cinema.

El contemporani Josep Escobar ens hi demostra com els problemes particulars d'uns actors poden influir en la presentació d'una obra de teatre.

L'argument s'ha vist moltes vegades al cinema. Només diré aquestes: El 1973

François Truffaut, els dels *Cahiers du cinéma*, feia *La nuit américaine*; el 1981 es posava en pantalla el melodrama del novel·lista John Fowles *The French lieutenant's woman*, i el 1962 la Paramount, amb el guió de Norman Krasna, havia creat *My Geisha*. En unes, els protagonistes vivien realment la història paralela d'amor que es filmava i en d'altres, la vida privada dels artistes repercutia en el seu capteniment a l'hora d'interpretar la ficció.

Podia semblar que s'havia escollit una peça massa ambiciosa, però el quadre

escènic de veterans, en el que participaven tres generacions d'artistes, treballà i estudià de ferm i el seu director, Armand Calafell, aconseguí una obra rodona, amb uns personatges ben dibuixats i un ritme ben aconseguit que féu que l'interès dels espectadors anés creixent en el curs de la representació, començant a escalfar-se els ànims amb els primers mutis que foren aplaudits, fins a arribar a l'apoteosi final.

Perdoneu que no posi els noms de tants artistes que destacaren pel seu fer o per les seves caracteritzacions. Tothom complí plenament i els assistents es veien sortir dels Lluïsos amb cares satisfetes i amb desitjos que, almenys abans de fi d'any, es faci alguna altra representació.

Compteu amb nosaltres i per molts anys.

Antoni Caminal i Serret

Comentari sobre l'autor

¿Qui és Josep Escobar, autor de l'obra *Assaig general*, representada als Lluïsos el dia 26 de juny de 1994?

Josep Escobar és el ninotaire de la tendresa, com l'anomena Vicenç Relats i Casas en el reportatge publicat a *Ronçana* (revista de la Vall del Tenes), núm. 172, de març-abril de 1994, de Santa Eulàlia de Ronçana.

En Josep Escobar és el pare dels ninots Zipi i Zape, del famèlic Carpanta, de la minyona Petra i de molts altres, nascuts de la seva ploma des de 1924 fins als nostres dies.

En Josep Escobar ha mort aquest any, el dia 31 de març, a Barcelona, als 85 anys. Fins no fa gaire encara havia mantingut el cap clar i el seu humor bonhomíem per continuar donant vida a unes vinyetes que van fer riure diverses generacions.

—Això de l'humor és un do, no hi ha cap més secret. Es tracta d'anar-te fixant en tot el que passa... Jo faig el que em surt... Anar pel món amb els ulls oberts i convertir

una imatge dramàtica en una de còmica.

Aquest paraules del dibuixant són de l'agost del 1985, publicades al setmanari *Plaça Gran*, de Granollers, on Josep Escobar va viure tota la seva infantesa, tot i haver nascut a Barcelona l'any 1908. Des de 1915 es trasllada a la capital del Vallès Oriental, seguint el destí del seu pare, administrador de l'oficina de correus de la ciutat.

Als 13 anys guanya un concurs d'histories convocat per la revista infantil *Violet* d'Editorial Bruguera. Ben aviat van venir les col·laboracions a *Cigronet* i a *En Patufet*, *L'Esquella de la Torratxa*, *Papitu* i *La Campana de Gràcia*. El 1934 comença a col·laborar al *TBO*.

—Vaig ser un home d'una sort enorme perquè lloc on portava un dibuix, lloc on me l'acceptaven— explicava.

És empresonat els anys 1939-40 per rojo separatista.

—Vaig tenir molta sort perquè a la presó em van permetre de muntar-me un petit estudi i em feia un fart de fer caricatures dels companys presoners i dels funcionaris... Signava Rebec, que no sabien que volia dir rebel.

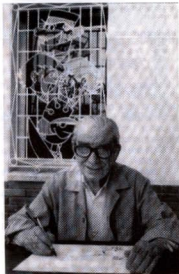
La dictadura va comportar la depuració d'Escobar com a oficial de Correus; es va haver de dedicar exclusivament a les tasques de dibuixant infantil. Va perdre la possibilitat de fer historietes en català.

Treballà a la companyia Stela Films.

—Feiem pel·lícules amb una tècnica ben diferent de la de Walt Disney. Ens hàvem d'inventar els moviments fent mueques i monades davant d'un mirall i després hàvem de recordar tot el moviment...

Abans, però, de tot això, Escobar ja havia estat premiat en un concurs de cinema amateur convocat pel Centre Excursionista de Catalunya (*La rateta que escombrava l'escaleta*, 1934, ambientat a la porxada de Granollers).

A banda dels seus ninots, també va fer gala del seu humor desenfadat en les comèdies que va escriure, que tingueren

un cert ressò al seu temps: *Assaig general* (1957), *A dos quarts de set*, *rapte* (1963) i *L'altra cara de la lluna* (1968).

La d'autor i actor teatral són només algunes de les moltes activitats fora del món del còmic que va fer aquest personatge polifacètic, que s'autoqualificava de tastaolletes i que entre altres coses va provar d'engegar una acadèmia de dibuix per correspondència i va ser inventor de joguines.

Des del seu estudi de Santa Eulàlia de Ronçana, on tenia la seva segona residència, Escobar dibuixava acompanyat de Zipi i Zape, aquests nens que fa més de 40 anys que ho són i que continuaran essent-ho mentre algú vulgui riure amb ells. Personatges fets de la tendresa que també immortalitzen una mica el seu creador.

excursionisme

Excursió a Lorda i Carcassona

Dies 21, 22, 23 maig 1994

Dia 21. Sortirem del lloc habitual a les 7 del matí, car el recorregut havia de ser una mica llarg.

La primera paradeta «tècnica», l'esmorzar al cim de la Panadella, per continuar després camí cap a la vall d'Aran passant, entre d'altres pobles, per Balaguer, on, per l'animació que s'hi veia, era dia de mercat.

Seguint la riba del Noguera Ribagorçana tenim al fons la serra del Montsec i arribem al Pont de Suert. Allí aprofitem per veure la seva església moderna que data de 1955 i es coneix per la seva arquitectura, principalment pel seu campanar.

Continuem camí, tot pujant, caient una mica de pluja que no ens permet veure els cims. Travessat el túnel, arribem a Vielha on també visitem l'església, amb el seu campanar octogonal, fem un petit tomb pel poble i cap a dinar falta gent, que ja ens esperaven per tirar l'arroç a la cassola.

Després de ben dinar i, com si fóssim el riu Garona, passem la frontera i continuem la ruta fins a Lorda (Lourdes), mirant els poblets i viles franceses.

Arribem a Lorda i en Jordi —un xofer de categoria— ens obsequia amb un petit *tour de Lourdes* abans de deixar-nos a la porta de l'hotel Marquette. (Marquette vol dir diminutiu de marc, i ja sabem el perquè.)

Rebem tots els primers bonsoirs, encara que val a dir que de suar, suar, no gaire, però s'estava bé. Direm que Lorda és com la capital de l'advocació de la Mare de Déu. Hom pot pensar una cosa, però veure el que es veu a Lorda no sé pas si s'ho pot imaginar.

Gent de totes les races, colors, països, llengües, vaja que és indescriptible, així sí, tots sota una sola Fe.

Dia 22. Després d'esmorzar i prendre el cafè

amb llet en taça de plata, marxem cap a Cauterets, poblet al peu del Vignemale, de 3.298 m d'alçada. Vila de repòs anteriorment, ara es torna a rehabilitar per a tornar-hi.

L'autocar ens porta a l'indret de Pont d'Espanya. Comprovem que les carreteres de muntanya són estretes també a França. Espectacle impressionant, l'aigua brolla i dolleja per tot arreu; cascades, gorcs i saltants.

Tornem a Lorda per dinar i continuar la jornada per veure la benedició dels malalts i participar de l'Eucaristia a la basilica superior, que és la més petita. La missa fou en castellà; el capellà celebrant era de Galícia.

La processó de les antorxes comença al capvespre davant mateix de la grot, allí fins i tot sembla que el riu també hi passi en silenci. Plou però no hi fa res, tots per grups seguim l'itinerari fins arribar davant de l'església. Es resa en les diferents llengües. En acabar, fins i tot es veu el cel despenjat. No es pot descriure. Cal anar-hi a veure-ho.

Dia 23. Comencem el retorn i amb decorats de l'edat mitjana. Primer, Foix, el seu castell impressionant al mig del poble, com un vigilant.

Arribem a Carcassona. La Cité, fossos, torres, ponts. Comences a caminar per dins de les seves muralles i sort va la gent va amb vestits actuals, si no, semblaria que et podries topat amb els tres mosqueters. En canvi, la ciutat moderna, amb el seu riu, embarcacions i rescloses, sembla un poble de postal.

Després de dinar, tornem cap a casa, veient de lluny la costa vermella amb els aiguamolls.

I sans però sense estalvis, car els francs valen 5 duros, arribem a Horta per tornar-hi el mes que ve, si Déu vol.

Sigueu felïços i aneu d'excursió amb els Luïssos.

Jaumet

Enric Roig i Martí

Nascut el 15 de juliol de 1938, Enric Roig i Martí és actualment el soci núm. 44 del Centre Parroquial d'Horta.

—Vaig néixer al carrer Chapí, núm. 65. Era un carrer molt tranquil, sense trànsit i sense cases de pisos. Els veïns, les nits d'estiu, treien les cadires a les voreres i feien tertúlia tot prenent la fresca, mentre la menudalla jugàvem al mig de la calçada.

—*¿Ha canviat molt el teu carrer?*

—No gaire, almenys la part de dalt entre Feliu i Codina fins a Rectoria. Sols he vist desaparèixer dues grans torres: la casa dels Negres a la cantonada de Sant Bernabé i la casa de l'escola de noies regentada per les Dominiques del carrer Campoamor. Hi ha molt veïnat que encara són les mateixes famílies que vaig conèixer en la meva infantesa. Més vells, naturalment, i els nou nats, ara ja joves. He vist desaparèixer la botiga de can Comes i transformar-se la de can Brunat i la de can Ballester, on van matar l'amic Jordi Ferrés.

—*No hi devia haver tants cotxes en aquells anys 40 i 50.*

—Podíem fer un partit de futbol i no ser destorbats per més de mitja dotzena de cotxes, a molt estirar.

—*Partits de futbol?*

—Amb pilotes no reglamentàries, naturalment. Saps: les pilotes eren de confecció casolana. En Manolo Fabregat, al cel sia, tenia una traça extraordinària en fer unes pilotes amb cordills, tan ben nuades que resistien més que no pas una de goma. Eren molt dures, però de llarga vida, cosa importantíssima pels estalvis de les nostres pobres butxaques.

—*Tenies l'escola ben a prop, perquè devies anar als Hermanos, com quasi tots els xicots d'Horta.*

—Doncs no. Jo mai no vaig anar als Herma-

nos. Anava a l'escola de la Cooperativa que se'n deia «La Vanguardia Obrera». El director era el senyor Serradesanferm. Vaig ser-ne expulsat.

—*Què dius ara! ¿Com va ser això?*

—Després de morir el senyor Serra, l'escola continuà regentada per la seva vidua Pilar Delclòs. Hi havia un professor bastant escanyolit, però amb molt mal geni (per no dir una altra cosa). Venia a classe vestit de falangista, amb la seva camisa blava i la corbata negra i era un home convençut que aquell uniforme el revestia d'una autoritat superior que li permetia maltractar qui fos, com si d'éssers inferiors es tractés. Un dia es passà en el càstig a una companya de classe i jo, amb els meus 14 anys plens de vitalitat i més corpori que no pas el mestre, el vaig empènyer contra la pissarra i m'hi vaig encarrar. Després de deixar-lo humiliat i escorregut, me'n vaig anat cap a casa, nerviós i empimpat i una mica confós de la meva gosadia. No va passar gaire estona que van venir a trucar a la porta dos guàrdies civils acompanyats de l'Alcalde de Barri, en Fausto Ferrer. La mare plorava, jo estava avergonyit, els guàrdies semblava que se'm volien menjar i en Fausto procurava posar pau. Em van ben amonestar i res més. Ja no vaig tornar a l'escola. Al cap de dos mesos s'acabava el curs i el dia 1 d'agost del 1953 vaig començar a treballar al despatx de ca l'Uriach, una casa per on van passar molta gent d'Horta.

—*Quin heroi! El cavaller defensor de les donzelles! Tornant a l'escola, a la Coope... ¿Sempre va ser una escola mixta?*

—Em sembla que sí. Almenys quan jo hi anava, així era. Nois i noies plegats. Sèiem per ordre de puntuació i aplicació sense distincions de sexe. Quan sento les històries dels meus companys obsessionats per les noies, no me'n sé fer el càrrec. L'escola mixta ens ajudava a tenir un tracte de germans entre nois i noies, sense traumes de cap mena. Considero que la meua escola era molt avantguardista. Fins gaudíem del privilegi de la setmana anglesa, cosa que va trigar molts anys a imposar-se en les escoles religioses o particulars del barri i de Barcelona. La meua escola era laica, que no vol pas dir anti-

religiosa (el senyor Serra era un Sant Baró, amb majúscules).

—*Ja ho sé prou. Encara recordo les processons de Corpus pels carrers d'Horta amb la presència de totes les Entitats i totes les escoles. Em sembla veure el senyor Serra amb una llarga filera de xicots i la senyoreta Maria que tenia cura dels nens i nenes més menuts, que també desfilaven pel barri en aquell dijous tan peculiar.*

—La festa de Corpus és un bon record. Aquelles catifes de flors al carrer, i el monument davant de la casa del senyor Solé i la senyora Carme... Bons records!...

—*Tornem als anys 50 quan ja ets un jove treballador. ¿Com passes les festes, quines són les teves activitats fora del món del treball?*

—Jo formava part de l'aspirantat de la Parròquia i vaig passar als Lluïsos amb tota la colla d'amics. A l'antiga sala del teatre vaig fer molts assajos amb els juvenils del grup de ballets del senyor Castells. En Jordi Dordal i en Jordi Miró ens feien de mestres. Jo

no era gaire destre en això de la dansa i aviat ho vaig deixar córrer. M'anava més l'esport.

—*Has estat jugador de bàsquet durant molts anys, si no m'erro.*

—Durant 15 anys. Vaig formar part del grup dels Lluïsos i també de la Unió Esportiva d'Horta. Vaig començar en el grup de la Salle, malgrat no ser deixeble d'aquesta escola.

—*També sorties de poble a les representacions dels Pastorets.*

—Sí. I a la Passió. ¿Quin jove de la meua època no ha estat reclutat a les fileres de la gran massa de la Passió? Tots els socis ens sentíem honorats de participar en l'espectacle.

—*Vas ser un soci molt actiu en la secció anomenada Àgora.*

—Des de la seva fundació l'any 60. Vaig pertànyer a la junta directiva d'aquesta sec-

ció. El president era Francesc Salvà. Recordo amb satisfacció les moltes activitats culturals que vàrem dur a terme: concerts de música, amb concursos culturals, conferències, exposicions de pintura i dibuix... Va ser en el grup Àgora on es va iniciar el magnífic Grup d'Estudis Teatral.

—*També hi havia un grup de joves excursionistes.*

—Sí. Fèiem excursions i càmpings. Nois sols. Els monitors eren en Miquel Llunell, en Josep Clot, també ens acompanyava en

Miquel Campmany i, de vegades, en Josep Colomines. Recordo aquell gran cove de mimbre on transportàvem els estris de cuina que facturàvem per tren per tal de no haver-ho de carretonejar.

—*A part dels Lluïsos, ¿has estat o estàs involucrat en altres Entitats del barri?*

—Mentre vaig jugar a bàsquet amb la Unió Esportiva vaig formar part de la junta, és cert. Mira, jo mai no he estat afiliat a cap partit polític, però sempre he treballat pel barri, el meu barri,

que en definitiva és casa meua. Quan va néixer l'Associació de Veïns l'any 1973, vaig ser-ne el primer secretari. La junta gestora va ser dirigida molt dignament per la senyora Isabel Sebarroja de Carbonell.

—*Ah, les assentades al carrer Horta per aconseguir un semàfor!*

—I les protestes contra la pena de mort. En concret, la de Puig Antic. I contra la companyia del gas, quan hi hagué l'explosió al carrer Sans Bernet... Una molt bona gestió de l'Associació de Veïns va ser la intervenció en l'assumpte del Centre Matas i Ramis. Estava a punt de vèncer el termini del llegat dels senyors Matas i calia fer les oportunes gestions a l'Ajuntament per tal d'aconseguir que la Casa passés a ser un Centre Cívic del barri. Hi va haver força paperassa, instàn-

cies, trucades telefòniques... Ho aconseguirem. Avui dia Matas i Ramis és el Centre Cívic d'Horta molt ben habilitat i força concorregut.

—Gràcies en nom dels hortencs per la feina ben feta de l'Associació de Veïns. Tornem a la teva tasca en concret. L'any 1985 ets nomenat secretari a la Junta dels Lluïsos.

—Sí. En Ferran havia tornat a incorporar-se a la presidència. Els Lluïsos estava a punt de tocar fons. Calia una renovació. Van ser uns anys molt difícils.

—El 1987 neix aquest BUTLLETÍ, gràcies a la teva dedicació com a impressor i director general.

—Jo no en tenia ni idea, de la feina que comporta editar un petit butlletí. El dia que vam aconseguir implicar-hi en Manuel Gausachs em va semblar tocar el Cel amb les mans. Ara el Butlletí té cara i ulls. És una petita revista que necessita més col·laboradors, però és un testimoni de la vida actual dels Lluïsos.

—Ja ho sabeu, senyores i senyors. Necessitem més col·laboradors. Més articles. Més corda! Més rotllo! L'any 1988 passes a ser president dels Lluïsos.

—Sí; en vaig ser president i si la junta

funcionà és perquè érem un equip i res no es feia sense ser consultat i premeditat entre tots. Quan acaba la meua presidència i comença la de la Carme, l'equip està consolidat i els Lluïsos és ja una Entitat forta i activa considerada la número 1 dintre del districte Horta-Guinardó. Hem fet moltes millores socials, una administració envejable, i una activitat de serveis admirable. Estem integrats a la vida social del barri i les nostres portes estan obertes a tothom.

—¿Veus el futur amb optimisme?

—Sí. Tinc fe en la joventut. Als Lluïsos ha d'haver-hi una renovació constant. Ja hem començat a incorporar gent jove en la plantilla de la Junta Directiva. Encara se n'hi ha d'incorporar molta més. Els que passem dels 50 anys ja comencem a flaquejar. Cal gent jove amb idees clares i ganes de tirar la Casa sempre endavant. Espero resposta positiva.

—L'any que ve ha d'haver-hi canvi de junta. Què passarà?

—Que tindrem bona resposta dels socis. Ho desitjo i ho espero. Vaja, n'estic convençut.

—Que així sia. Sant Lluís, pregueu per nosaltres.

Dora Serra

«Ideal», 50 anys enrera

Aquest setembre fa cinquanta anys que la «circular per a socis del Centre Parroquial d'Horta» —iniciada el gener d'aquell any 1944— estrenava capçalera i sortia amb el flamant nom d'IDEAL, en un número extraordinari de Festa Major i amb un vibrant editorial de Francesc Vendrell.

Centre Parroquial de San Juan de Horta

ABRIL 1944

d'c

(amb aparició il·lustrada)

CIRCULAR N.º 4

número de quatre pàgines fet amb el sistema anomenat d'impremta ràpida, ha anat millorant de mica en mica fins

Què en diuen, d'aquell IDEAL?

Noticiari de la Parròquia d'Horta dia a dia diu que l'any 1926 existia a la parròquia una antecessora amb el mateix nom i que era dirigida pel senyor Magí Valls (1).

Hortavui, el gener de 1981, deia que IDEAL

fou la revista més important del barri d'Horta entre els anys 1920-36 com a primera època, i 1944-1965 com a segona època, ja que recollia tots els aspectes de la vida cultural i social d'Horta i, més concretament, del Centre Parroquial.

arribar a les actuals vint-i-quatre pàgines d'impremta offset compostes i paginades amb ordinador, que el fan desitjable pel seu aspecte i el seu contingut. Per molts anys!

Antoni Caminal i Serret

IDEAL

SEPTIEMBRE 1944

(amb aparició il·lustrada)

CIRCULAR N.º 9

(1) Els socis antics recordem les seves classes de català a ca la Vila durant la segona república i com esperàvem la seva pàgina setmanal a *En Patufet*, que signava com a Jordi Subirà, entre moltes de les facetes memorables de la seva personalitat.

Nota de la Redacció:

Fent una mica de recerca, d'investigació, per les hemeroteques, comprovem que, efectivament, el núm. 9 de la revista *Hortavui*, de gener-febrer de 1981, conté, a les seves pàgines 12 a 14, un llarg article de Desideri

Diez dedicat al Grup d'Estudis Teatral d'Horta (GETH), on, en una nota a peu de pàgina, es diu textualment:

1. «*Ideal*» serà la revista més important del barri d'Horta entre els anys 1920-1936, com a primera època, i 1944-1963 com a segona època. «*Ideal*» recull tots els aspectes de la vida cultural, social d'Horta i més concretament les activitats del Centre Parroquial.

Continuant les investigacions, ara per les biblioteques, comprovem que l'article sobre el GETH fou transcrit, amb lleugeres variants, a les pàgines 218 a 220 del llibre *El que ha estat i és Horta*, i que a la pàgina 282 d'aquesta obra hi ha una petita llista de revistes, entre les quals:

6. «*Ideal*» (del Centre Parroquial). Primer període: 1920-1936.

Però... Però, deixant la feina d'investigació documentada i fent «treball de camp», consultem el senyor Pere Solé i Sans i aquest ens diu que el primer butlletí titulat *Ideal* no era del Centre Parroquial sinó de l'Esbarjo Catequístic i que va durar de l'any 1923 fins a l'any 1926. I ens recorda que ell va publicar, en el núm. 8, d'octubre de 1986, d'aquest BUTLLETÍ que tenim a les mans, un *record d'altre temps* dedicat a mossèn Carles Oller i al seu Esbarjo Catequístic...

Tornem a les hemeroteques, trobem aquell *record*... i en transcrivim els fragments següents:

Mossèn Carles s'incorporà a la nostra parròquia poc abans del Corpus de 1923 (...). Cap a les darreries del mateix any, mossèn Carles tenia formada una congregació mariana de joves (...), que s'anà orientant cap a un centre moral sense pretensions. En Joan Ros n'era el president, i l'Eugení León, el «vice», i jo feia de secretari (...).

Aviat fèrem sortir el butlletí «Ideal», que dirigia el senyor Magí Valls, que feia els editorials i firmava «Filo». També formàrem un quadre escènic (...).

Un dia de primavera del 26 mossèn Carles fou destinat a la parròquia del Clot (...). Ens digué que era convenient tancar l'Esbarjo i passar-nos als Lluïsos (...).

Sembla, doncs, de manera clara, neta i definitiva, que la revista *Ideal* del Centre Parroquial d'Horta que s'edità de 1944 a 1963 no tingué cap primera època, sinó que del 1923 al 1926 s'havia publicat un butlletí de l'Esbarjo Catequístic dit també *Ideal* mentre durà l'estada a Horta de mossèn Carles Oller.

Els follets de la impremta

En el nostre passat BUTLLETÍ (el núm. 40, de juny de 1994), els follets ens van jugar unes quantes males passades: ratlles oblidades, un nom se secció repetit indogudament, verbs mal conjugats...

Fem esment de les errades més importants.

Pàg. 14. En la primera columna d'aquesta tercera pàgina del Capítol XL dels *Records d'altres temps* del senyor Pere Solé, un dels col·laboradors més fidels d'aquest BUTLLETÍ (els seus articles rememorant el passat, deixant-ne constància escrita per a futurs historiadors del que ha estat l'actual Centre Parroquial d'Horta, no han fallat mai), els follets de la impremta es van menjar uns quants jugadors de futbol.

A la primera columna de la pàg. 14, en el paràgraf que comença: *Els primers jugadors que al nou camp, a partir d'on diu recordem en Quimet Campmany fins a en Buxaderes, etc.*, ha de dir:

recordem en Quimet Campmany, també molt estimat per la parròquia, i Quimet Solanes, germans Brió, Buyé, Sibecas, Armengol, Roque, Graells, Falguera, Barnet, Rovira, Bardina, Ribó, Buxaderes, etc.

Pàg. 18. El nom de l'autor del text relatiu a l'Orfeó Montserratí i als germans Tena no és *Antoni Caminal i Servet* sinó *Antoni Caminal i Serret*.

Pàg. 23. El títol de secció *excursionisme* ha de ser, naturalment, *teatre*.

Pàg. 11. Al darrer paràgraf de l'entrevista començada a la pàg. 9 diu: «que ens *dongui* un cop de mà!». Ha de dir: «que ens *doni* un cop de mà!»

Aprofitem l'ocasió per a repassar els nostres coneixements de català.

A l'hora de conjugar el verb *donar*, en cap moment s'ha d'emprar *dongui*. En el cas de la pàg. 11 estem conjugant el present de subjuntiu, que s'ha de dir i escriure:

que jo *doni*, que tu *donis*, que ell *doni*, que nosaltres *donem* o *dem*, que vosaltres *doneu* o *deu*, que ells *donin*.

L'imperatiu s'escriurà:

dóna tu, *doni* ell, *donem* o *dem* nosaltres, *doneu* o *deu* vosaltres, *donin* ells.

El gerundi farà: *donant* o *dant*.

I el participi: *donat* o *dat*, *donada* o *dada*, *donats* o *dats*, *donades* o *dades*.

Perdoneu els errors. Com ja dèiem al començament, la culpa és dels follets de la impremta. És que «a l'estiu, tota cuca viu».

Les revistes hortenques

Gràcies a la senyora Agueda Samsó i Martí, de *Can Paronet*, de la Clota, que molt amablement me'ls ha deixat, tinc a la vista:

— 37 números (de desembre de 1916 a desembre de 1917) de: **HORTA**. Periòdic setmanal independent. Redacció i administració: Horta, 51 - Imp. Suscripció: 1 pesseta trimestre. - Preu de cada número: 10 cèntims. - 12 pàgines 17,5 x 25 cm. (A partir del núm. 7, noves mides: 25 x 35 cm.)

— 3 números (d'octubre de 1922 a gener

de 1923) de: **EL GRAFIC**. Periòdic quinzenal independent. Defensor dels interessos de la barriada. No es retornen els originals. Redacció i Administració: Plaça Ibiça (Bar). Preu: 30 cts. - 16 pàgines 19 x 27,5 cm.

— 2 números (novembre de 1923 i gener de 1924) de: **LA VEU DE LA VALL**. Revista quinzenal independent. Redacció i administració: Fulton, 22 - Horta. Dels treballs en seran responsables els seus autors. Preu: 20 cèntims. - 8 pàgines 22,5 x 33 cm.

— 5 números (d'abril de 1930 a gener de 1931) de: **LA VALL D'HORTA**. Portaveu dels interessos morals i materials de la Barriada. Sortirà el 1er diumenge de cada mes. Preu de suscripció: Semestre, 1,25 pessetes. Redacció: Feliu i Codina, 7 i 9. Els treballs es publiquen baix la responsabilitat de llurs autors. No es retornen els originals. - 6 pàgines 32 x 45 cm. (A partir del núm. 5: 22,5 x 32 cm.)

Es curiós que, en un país on la gent llegeix tan poc, s'hagin editat i s'editin tantes i tantes revistes de barri, de poble, de comarca... Perquè, concretament a Horta, i contant-hi les ja citades, sembla que almenys s'hi han publicat (algunes encara surten) les següents:

Horta (1916- ?)

L'Eco d'Horta i Santa Eulàlia (1921-1922)

El Gràfic (1922- ?)

Ideal (de l'Esbarjo) (1923-1926)

La Veu de la Vall (1923- ?)

La Vall d'Horta (1930- ?)

La Peira (1932- ?)

Ideal (del C.P. d'Horta) (1944-1965)

Hortavui (1979)

Butlletí del C.P. d'Horta (1985)

Suposo que n'hi ha hagut més i que en aquests moments en surt alguna altra, a part d'aquest **BUTLLETÍ** (que ja va pel núm. 41) i d'**HORTAVUI** (que ha celebrat el seu quinze aniversari amb una exposició al Centre Matas i Ramis i amb la publicació del seu núm. 73).

: HORTA :

PERIÓDIC SETMANAL INDEPENDENT

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Horta, 51.-Imp.

SUSCRIPCIÓ: 1 peseta trimestre.

S'admeten, al quiosc de periòdics i Societats de la barriada

HORTA.—Vista parcial.

(Fot. Fernández.)

De les revistes mencionades al principi, el que em crida més l'atenció és la varietat de mides... i que la primera —HORTA— fos setmanal! (Ah: vegeu la reproducció de la seva primera portada a la pàg. 14 d'aquest BUTLLETÍ.)

Es clar que els anys 16 i 17 hi havia un tema de portada que omplia dues o tres o quatre pàgines de cada número: els tranvies. I els anys 30, el tema principal eren els autobusos.

Per acabar, diré que m'agradaria molt que alguna ploma molt més autoritzada que la meua fes un bon article, ben fonamentat, sobre aquest tema: les revistes publicades a Horta al llarg de la història.

També m'agradaria saber què se'n va fer del senyor Manuel Andreu, capdavanter o un dels capdavanters del setmanari *Horta* i autor d'articles titulats:

«El escándalo de los tranvías de Horta - Basta ya de burlas, señor Foronda», «Un pueblo abandonado - Horta, te relegan al olvido», «¿La vida de nuestro semanario en peligro? - Hay para un rato», «En pago a la publicación de la verdad - No me traicionéis canallas, cobardes»...

No resisteixo la temptació de reproduir uns fragments d'aquest darrer article:

«Iba yo desde la Universidad a la Rambla por la calle de Pelayo (...) me detiene un hombre alto, con americana y bigote y barba, para preguntarme; «oiga joven (...) ¿conoce V. el periódico HORTA?» Yo contesté: «sí, señor» y me lo miré de pies a cabeza (...) Continué preguntando: «es V. el que escribe en dicho semanario los artículos contra la compañía de tranvías?» Aún no acabé de decir «sí, señor», cuando descargó sobre mi cabeza un garrotazo...»

Això es publicava en un setmanari hortenc anomenat *Horta*, en el seu núm. 24, de 27 de maig de 1917.

Manuel Gausachs

medi ambient

Exret de la revista «Cooperació catalana (Medi ambient)»

Tornem-hi, amb el foc al bosc!

El foc és un fenomen natural que afecta molts tipus de vegetació en moltes parts del món. En el cas dels Països Catalans, més de les 3/4 parts del seu territori pertanyen al domini de la vegetació mediterrània que és extremadament cremadissa. En unes condicions d'aridesa, la resposta més freqüent de les espècies vegetals es deixar-se endur pel foc i generar eficaços recursos de sobrevivència post-foc. Les plantes arbustives, tan abundants als nostres boscos, mai no es poden fer gaire grans, en canvi tenen una habilitat extraordinària per regenerar-se: són de cicle vital curt i sembla que ja esperin el foc per demostrar les seves habilitats (...).

El paisatge de les nostres comarques ta mi-

lers d'anys que és sotmès a l'acció de l'home. La imatge que tenim d'un mosaic de pobles, masies i conreus a la plana envoltades per un cinyell de muntanyes recobertes de boscos de pins, sols té d'existència de 1000 a 2000 anys (un període insignificant dins la història del planeta i de les plantes). Els boscos han estat explotats, abandonats, cremats per obtenir pastures, gairebé arranats per obtenir carbó, llenya, tallats per fusta, estassats, etc.

L'última gran alteració es féu fa poc més de

cent anys: els boscos van ser destruïts, els terrenys que ocupaven afeixats i damunt de les feixes s'hi van plantar vinyes. Abandonades les vinyes després de la fil·loxera, van començar a instal·lar-s'hi els boscos actuals en la configuració dels quals (pinedes damunt un estrat de brolles al sotabosc) fou molt important la pràctica d'una silvicultura, és a dir la intervenció humana. Darrerament poc ha canviat la naturalesa de la vegetació i la pluviositat de les nostres comarques es manté per sota dels 600-700 mm de pluja anual i la seva distribució és irregular al llarg de l'any. El gran canvi no s'ha donat en les

condicions naturals sinó en l'actuació humana. La intenció és perseguir uns beneficis econòmics, afavorir unes espècies per damunt d'unes altres (en aquest cas, els pins), explotar el bosc gros per a fusta (troncs) i aquest, juntament amb el menut (branques i branquillons), com a combustible a la llar i a les indústries menestrels (forns, bòviles) i estassar el sotabosc. Aquest tipus de silvicultura disminuïa la biomassa combustible.

Ara ens trobem amb l'abandó d'aquest tipus d'activitat humana en el bosc. Com a molt, es pot treure algun benefici de la tala i venda dels troncs dels arbres. Les branques seques tallades queden abandonades al bosc amb el consegüent augment de matèria cremadissa.

Però hi ha un altre factor que agreuja la qüestió: l'ús del bosc com a espai de lleure massiu, un fenomen inèdit en la història. Per a fer-ho tot més difícil, no sols s'ha afavorit la freqüentació esparsa, sinó que s'han convertit els boscos en zones d'habitació permanent a través del malaurat invent de les urbanitzacions forestals. I encara recentment, la proliferació de motos de trial i de vehicles tot terreny ha fet que ni els racons més recòndits s'hagin vist lliures de la petja humana. I a més els boscos són travessats per pistes indiscriminades, per línies elèctriques, hi ha abocadors incontrolats d'escombraries (que en determinades condicions s'encenen sols).

Amb aquest quadre, unes plantes que, reiterem, de si són cremadisses i sembla que estiguin esperant l'esca per encendre's, tenen esques a cor què vols.

Podríem dir, resumint, que uns espais forestals que de natural tenen tendència a cremar-se, el mode actual de presència humana en espais n'accelera fatalment el cicle (...).

Cal prendre un seguit de mesures —o millorar l'eficàcia d'algunes que ja hi són— a curt termini i, sobretot, a llarg termini. Si els ciutadans, però, no n'estan convençuts de les mesures que es prenen, aquestes no resulten eficaces (...).

És més necessari que mai educar-nos (grans i petits) en la responsabilitat, en el donar resposta als grans reptes que el viure amb més llibertat i més desinhibició: una ètica menys individualista, acceptar que la limitació d'algunes pràctiques beneficia la col·lectivitat i el país, redescobrir el gust per un excursionisme a peu i distès, recuperar el sentit de pàtria com a casa comuna que volem que faci goig... i sobretot comportar una altra relació amb la natura (...).

Manuel Cervera

Societat Catalana d'Educació Ambiental

Capítol XLI

Joan Bonany i Saló

Al llarg d'aquests records hem anat introduint la personalitat de cada un de diversos socis benemèrits del Centre desapareguts ja fa molts anys. Així, hem anat recordant socis tan destacats com els Ramon Ribó, Manel Gausachs, Manel Bel, Domènec Mercader i Josep Aragall, tots ells mereixedors del nostre agraïment pel molt que feren pel Centre. Però no podem deixar de recordar la figura d'en Joan Bonany i Saló, molt més jove que tots ells, desaparegut prematurament als 57 anys.

En Joan nasqué el 28 de febrer del 1923 al carrer Chapí, núm. 54 —avui, 68— i era fill d'en Joan i la Pilar. Va tenir dos germans: en Jeroni, també desaparegut, i la Maria Rosa; aquesta tenia 15 anys menys que en Joan, i aquest, sentint-se'n com una mica pare, la protegia i li dedicava especial atenció.

Com la majoria dels xicots del seu temps, en Joan cursà els seus estudis als Germans de les Escoles Cristianes del carrer Chapí. Ja de petit, però molt petit, actuava a les vetllades literàrio-musicals que es feien als Lluïsos, abans de la guerra, per Sant Lluís i per la Immaculada. Recordo molt bé la manera molt original que tenia de recitar poesies i els gestos que hi posava, que provocaven la hilaritat i la simpatia dels espectadors. Es veié de seguida que al noi li tirava el teatre, i el 21 de maig del 1933, als seus 10 anys, actuà per primera vegada

interpretant el paper d'un nen al drama *El sacrifici*. El 7 de juliol del 1935, als 12 anys, ens sorprengué amb un esplèndid Manxaire d'*El ferrer de tall*. Un mes després intervingué a *El senyor secretari* amb el paper de Miqueló, el fill adust i groller d'en Benet. Esclata la guerra i, naturalment, la seva activitat teatral, com la de tots nosaltres, queda eclipsada en espera de temps millors.

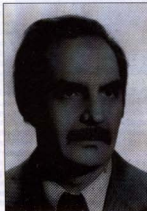
En la seva vida particular en Joan començà treballant en una fàbrica de raspalls i posteriorment ingressà, com a administratiu, en la indústria de tints del senyor Domènec Mercader, president que fou del Centre. I acabà treballant a l'empresa Comercial Ortopèdica Española.

Acabada la guerra, complets els 16 anys, com era ceceptiu, en Joan ingressa com a soci del Centre i s'hi entrega del tot. Sempre està al peu del canó, treballa en tot el que es presenta, i es guanya l'estimació de tothom.

Entre les seves moltes virtuts, a més de la de bon cristià, hi destacaria, al meu modest entendre, la laboriositat, la franquesa i la bona fe..., sobretot, la bona fe!

Tornem al teatre, que era la teva gran afecció, estimat Joan. El 17 de desembre del 1939 interpres ja el Sansoni d'*El verdugo de Sevilla*. També hi actua la Maria Miralles, i seria tal volta el primer contacte d'en Joan i la Maria, que es casarien el 10 de maig del 1948. Anàreu a viure al carrer de la Galla i tinguéreu tres fills: la Pilar, la Susana i en Joan.

I tornem altra vegada al teatre. El teu primer paper de pastorets fou l'Abdaró, el fill bo de *L'estel de Natxaret*. A partir d'aquí vas pujant com la bromera i no tardes a convertirte en un actor completíssim; esplèndid galant, alt i maco, ben plantat, magnífic actor dramàtic, bon còmic, segur del teu paper, envejable dicció, bon accent andalús quan el paper ho

requereix. Entre les teves millors actuacions recordarem *Rumbo*, *La mala ley*, *La ferida lluminosa*, *María Estuardo*, *Los ladrones somos gente honrada*, *Los habitantes de la casa deshabitada*, *Cuando florecen las rosales*, i, potser per damunt de tot, *El fantasma de San Germán*, amb el paper de *Resalao*, el típic gitano, graciós i salao, que tan bé saberes assimilar.

Per culpa del servei militar, no estigueres present quan tingué lloc l'estrena de *La Passió*; posteriorment, després de diversos papers inferiors, arribes fins al de Ponç Pilat. En els pastorets d'en Folch i Torres, al meu entendre, fores el millor dimoni gros de la teva època; no així pel que fa al Satanàs de *L'Estel*, que, més seriós, s'adaptava millor a les condicions artístiques d'en Francesc Vendrell. Si no m'equivoco, el teu darrer paper fou l'Enric de *Soparem a casa*, el 14 de maig del 1961, si bé seguies actuant a la *Passió* fins al seu final el 1964.

Aquesta fou, molt per sobre, la teva activitat en el teatre. Però val a dir que a la teva

família no fores tu sol que sentires la inclinació per l'art de Talia. El teu germà Jeroni interpretà bastants papers, i els que més li esquèien eren, sens dubte, els de galant còmic. I la Maria Rosa... qui no coneix la Maria Rosa? A Horta no és necessari referir-se a la Maria Rosa Bonany; n'hi ha prou dient la Maria Rosa. Les seves extraordinàries interpretacions en papers de tota mena són prou conegudes. A un servidor —que disfrutava de valent quantes vegades actuàvem de parella a l'escenari— li agradaria poder-li dedicar, dintre una cinquantena d'anys, un capítol d'aquests *Records*, però em diu el cor que no hi seré a temps. Ho sento.

Però tornem a les teves activitats, amic Joan, que no es desenvoluparen pas únicament en el teatre. Fores figura destacada del Grup Folklòric del senyor Castells un cop acabada la guerra. Jugares uns quants partits de bàsquet, però ho deixares aviat perquè aital esport no s'havia fet per tu. Una altra activitat en la qual disfrutares —disfrutàrem— de valent fou la dels campanyes que anualment organitzaven el Centre Parroquial i la Joventut d'Acció Catòlica, a diferents llocs escollits de la geografia catalana.

Com és lògic, no descuidares pas la teva col·laboració en les activitats de la Parròquia. Acabada la guerra, als teus 16 anys t'incorpores al Cos de Portants del Sant Crist. El 7 de juliol del 1957, el bisbat de Barcelona et concedeix el títol de Lector Diocesà per al directori de la Santa Missa, juntament amb en Josep Colominas, en Jordi Dordal i en Ferran Solé.

No estigueres pas absent de la direcció de l'entitat. El mes de maig del 1951, en remodelació i ampliació de junta acordada pel rector i consillari mossèn Pere Simó, hi entres per primera vegada amb el càrrec de secretari. El maig del 1953 acaba en les seves funcions la junta dita «de la reconstrucció», i en la que segueix ets elegit president adjunt d'en Ferran Solé. A les darreries del mateix any passes a ser president efectiu, càrrec que ocuparàs fins al 1960. Durant la teva presidència, entre d'altres millores, s'inaugurà una magnífica instal·lació

cinematogràfica, a més d'un cancell al vestíbul de la plaça. Nasqué la secció Àgora, amb la finalitat d'interessar el jovent en un ambient de convivència, mitjançant el foment de les arts i de les lletres. Amb motiu de la romeria a Montserrat del 1954 s'oferí a la Verge la llàntia votiva.

En l'exercici del teu càrrec contares amb la valuosa col·laboració, com a consiliari, del molt estimat mossèn Francesc Tena, encarregat de la Parròquia. Per cert que el dia 4 de desembre del 1955 va tenir lloc al nostre Centre un emotiu acte de comiat amb motiu del trasllat de mossèn Francesc, extensiu al seu incansable col·laborador i germà mossèn Pere, avui bisbe auxiliar de la diòcesi de Barcelona. Hi assistiren les autoritats i representació de cada una de les entitats dels barris, omplint-se del tot la sala d'espectacles; se li oferí un vermut d'honor, durant el qual en Joan Bonany pronuncià una vibrant allocució.

Però, malauradament, no tot foren flors i violes per al president Joan Bonany al llarg del seu exercici. El dia 27 d'agost del 1958 fou dia tristíssim per a en Joan, ja que perdia la seva Maria, que deixà un gran buit en la família i un sentiment de dolor en tots els qui havíem gaudit de la seva amistat i grans qualitats, bondat, senzillesa i simpatia.

El 1960 deixà la presidència; estigué absent de la junta fins al 28 de maig del 1961, que fou nomenat vocal de teatre.

En Joan era molt jove encara, i el dia primer de setembre del 1960 havia contractat segon matrimoni amb la senyoreta Isabel Roig, qui li donà dos fills: l'Alfons i en Xavier. Per dedicar-se més a la família, que vivia al carrer Eduard Toda, en Joan anà deixant activitats

Pronunciant el seu discurs en el comiat dels germans Tena.
(Foto E. Reguart.)

i no se'l veia gaire pel Centre, si bé no hi ha pas dubte que guardava sempre els seus Lluïsos en el més íntim del seu cor.

El 1980, inesperadament —tenies només 57 anys—, amb tota la seva crueltat, la mort trucà a la porta. Un vessament cerebral acabà repentinament amb la seva existència i lliurà l'ànima al Pare, que et rebria amb els braços oberts. Una mort tan sobtada, tan prematura, produí fort impacte i desconsol a la família, esposa, fills, germans... i la mare, la mare que et sobreviuria un parell d'anys.

Et recordem molt, amic Joan. Descansa en pau i prega per nosaltres i pels teus Lluïsos, que molt ho necessiten.

Pere Solé i Sans (soci núm. 1)

col·laboracions

L'home del sac

Quan jo era petit, des que tenia quatre o cinc anys fins als dotze, anava a passar els estius a casa el meu oncle capellà (Mn. Josep Homar) i la tia Maria, la seva germana, que li feia de majordoma. En tot aquell temps vaig estar en dos poblets: la Costa del Montseny i Abrera.

El meu oncle era molt amant de la cultura catalana i posseïa una biblioteca molt extensa i bona. Això em féu agafar molt afeció a la lectura tant de contes com de versos i poemes. Com que tenia bona memòria, vaig aprendre'n molts.

L'home del sac és un d'aquells que vaig llegir més d'una vegada i que encara recordo. El vaig explicar moltes vegades als meus fills quan eren petits i, fins i tot, l'he explicat dos o tres cops als néts. És per això que avui he pensat explicar-vos-el a vosaltres, amics meus...

Una vegada hi havia un home que portava un sac, i dins el sac hi duia un gra de mill. L'home anava caminant, caminant i va sentir que tocaven a missa. Va dir:

—No puc pas anar a missa amb aquest sac—. I se'n va a una casa i diu:

—Mestressa, que em guardariu aquest sac mentre vaig a missa?

—Ai, sí, bon home— li respon la dona. —Deixeu-lo aquí darrera la porta i quan tornareu l'hi trobareu.

L'home se'n va a missa i, mentre i és, una gallina que voltava per l'entrada veu el sac de darrera la porta, l'escorcolla, veu el gra de mill i se'l menja.

Al cap d'una bona estona arriba l'home de missa i diu:

—Mestressa, vinc a buscar el sac.

La dona li diu:

—El teniu darrera la porta, allà on l'heu deixat.

L'home mira el sac i veu que no hi ha el gra de mill. Aleshores diu:

—Aquí dins hi tenia un gra de mill i ara no hi és pas.

—Ah, la gallina se'l deu haver menjat!

—Ah, sí? Doncs jo vull el gra de mill o la gallina. ¿Jo vull el gra de mill o la gallina!

—Sí, ves si us donaré una gallina per una gra de mill.

L'home del sac, però, crida tant que la dona no té més remei que donar-li la gallina. Ell que la fica dins el sac i se'n va.

Quan és un xic més enllà sent tocar a una altra missa. I es diu:

—No puc pas anar a missa amb aquest sac—. I se'n va a una casa i diu:

—Escolteu, bon home, ¿que em podrieu guardar aquest sac mentre sóc a missa?

L'amo de la casa diu:

—Sí, poseu-lo al darrera de la porta i quan tornareu l'hi trobareu.

L'home del sac se'n va a missa i, mentre i és, un porc que tenien en aquella casa va cap al darrera de la porta, veu el sac que es belluga, veu la gallina i se la cruspeix.

Al cap d'una bona estona arriba l'home de missa i diu:

—Vinc a buscar el sac.

—El teniu darrera la porta on l'heu deixat.

L'home mira el sac i veu que no hi ha la gallina. Diu:

—Aquí dins hi tenia una gallina i ara no hi és pas.

—Ah, el porc se la deu haver menjat!

—Ah, sí? Doncs jo vull el porc o la gallina! Jo vull el porc o la gallina!

—Sí, ves si us donaré un porc per una gallina.

L'home, però, crida tant i tant que l'altre no té més remei que donar-li el porc. Ell que el fica dins el sac i se'n va.

Quan és un xic més enllà torna a sentir que toquen a missa, i es diu:

—No puc pas anar a missa amb aquest sac—. I se'n va a una casa i diu:

—Escolteu, mestressa, ¿que em podrieu guardar aquest sac mentre sóc a missa?

—Ai, sí, bon home, deixeu-lo al darrera de la porta i quan tornareu l'hi trobareu.

L'home se'n va a missa. Mentre i és, un bou que tenien en aquella casa, passejant pel costat de la porta, sent el porc, obre el sac i se'l menja.

Al cap d'una bona estona arriba l'home de missa i diu:

—Mestressa, vinc a buscar el sac.

—El teniu al darrera la porta, on l'heu deixat.

L'home mira el sac i veu que no hi ha el porc i diu:

—Jo aquí hi tenia un porc i ara no hi és pas.

—Ah, el bou se'l deu haver menjat!

—Ah, sí? Doncs jo vull el porc o el bou! Jo vull el porc o el bou!

—Sí, ves si us donaré un bou per un porc.

L'home del sac, però, crida tant que la pobra dona no té més remei que dar-li el bou. Ell que li lliga una corda al coll i se'n va.

Quan és un xic més enllà sent tocar a una altra missa. I l'home es diu:

—No puc pas anar a missa amb aquest bou.— I se'n va a una casa i diu:

—Escolteu, bon home, ¿que em guardariu aquest bou mentre sóc a missa?

L'amo de la casa que li respon:

—Sí, bon home, lligueu-lo aquí, al costat de la porta, i quan tornareu, l'hi trobareu.

L'home del sac se'n va a missa i, mentre hi és, una nena que vivia en aquella casa i a qui li agradava molt el fetge de bou, veu aquell bou lligat al costat de la porta i comença a cridar i a plorar:

—Jo vull fetge del bou o, si no, em moriré. Jo vull fetge del bou o, si no, em moriré!

Però els seus pares li diuen:

—Que no veus que aquest bou és d'aquell home que ha anat a missa?

Però ella cada vegada plora i crida més:

—Jo vull fetge del bou o, si no, em moriré!

Els seus pares, abans de deixar morir la nena, maten el bou, li treuen el fetge, el fregeixen i la nena se'l menja.

Al cap d'una bona estona arriba l'home de missa i diu:

—Vinc a buscar el bou.

L'amo de la casa, però, li diu:

—Ai, bon home, sabeu què ha passat? Que la nena, en veure el bou aquí lligat, ha començat a plorar i cridar que si no li donàvem el fetge del bou es moriria, i nosaltres, abans de deixar morir la nena, hem matat el bou i li hem dat el fetge.

—Ah, sí?— diu l'home del sac.— Doncs jo vull el bou o la nena!

—Sí, ves si us donarem la nena pel bou.

Però l'home crida tant que els pares, plorant, li donen la nena. Ell que la fica dins del sac i se'n va.

Quan és un xic més enllà sent que tornen a tocar a missa. I l'home es diu:

—No puc pas anar a missa amb aquest sac.— Ell que s'atura davant una casa i diu:

—Mestressa, ¿que em podrieu guardar aquest sac mentre vaig a missa?

—Sí, bon home, deixeu-lo al darrera de la porta, i quan tornareu, l'hi trobareu.

Però resulta que aquella dona era la padrineteta de la nena i la nena ho plora i comença a cridar:

—Padrineteta, padrineteta, treieu-me del sac catacric-catacroc.

La padrineteta, que era a la cuina a fer el dinar, va cap a la porta i es posa a escoltar. I la nena diu:

—Padrineteta, padrineteta, traieu-me del sac, i poseu-hi la gosseta i el gat.

La dona s'adona que la veu surt del sac, l'obre i en surt la seva fillota. Li diu:

—Què fas aquí?— La nena li ho explica tot i, sense perdre temps, posen la gosseta i el gat a dins del sac, de manera que no es noti res de diferent.

Amb això que arriba l'home de missa i diu:

—Vinc a buscar el sac.

—El teniu al darrera de la porta, allà on l'heu deixat.

L'home mira el sac, el sospesa i veu que pesa igual i diu:

—Sort que aquí no m'han tocat res.

Dóna les gràcies i se'n va tot content.

Anava caminant i dient:

—Nineta, nineta, quan serem a la fonteta veurem un glop, catacric-catacroc.

Arriba a la font i beu aigua i amb això que obre el sac per donar de beure a la nena, i surt el gos i, nyam!, li mossega el nas. Al darrera surt el gat i, nyac!, se li emporta una orella. I l'home del sac es queda sense nas i sense orella.

I, pel seu mal cap, tota la vida va anar pel món demanant caritat i dient:

—Del gra de mill a la gallina, de la gallina al porc, del porc al bou, del bou a la nena, i de la nena al gos i el gat. I catacric-catacroc, aquest conte s'ha acabat.

Pares, conteu als vostres fills *L'home del sac*. Avis, expliqueu als vostres néts *L'home del sac*.

No en dubteu; els agradarà.

Joan Homar i Gibert

Celebració de la Festa de Sant Lluís

Des de molt anys la festa de Sant Lluís era celebrada pels socis dels Lluïsos d'Horta amb molta esplendorositat; era, com si diguéssim, la Festa Major de l'entitat. Eren molts pocs els socis que faltaven en aquesta diada i si faltaven quasi sempre era per un motiu justificat, i no sols els socis, ja que les seves famílies també hi assistien, i era tan celebrada per tots que feia goig.

La Junta en ple, els socis, els aspirants, la majoria de familiars, tots començaven el matí del diumenge després del dia de Sant Lluís amb la Missa de comunió general, i els socis lluïen la medalla de Sant Lluís i la de la Immaculada al trauc, amb una llaçada blau cel. La Missa la deia el senyor rector, que també era el consiliari de l'Entitat. Després, tothom cap als Lluïsos on es feia un esmorzar de germanor. Durant tot el dia s'organitzaven diversos actes que culminaven, a la tarda, amb una obra de teatre més important que les de la resta de l'any. La sala s'omplia de gom a gom de familiars i simpatitzants. Acabat tot, tothom cap a casa, bo i comentant l'esplendor de la Festivitat, una jornada completa, ben aprofitada, satisfactòria.

Així, any rera any, la Festa del Patró dels Lluïsos era esperada i preparada per al proper, i l'entrega del soci era total en tots els actes, i no pas en estat passiu, ja que tothom volia aportar-hi el seu gra de sorra, ajudant els qui preparaven el que es faria i portaven el pes de l'execució de tot el que es feia.

Quins temps més bons i alegres, sobretot per la joventut. I els que ja som grans, com els recordem i sentim la nostalgia de tot allò que visquérem, quan ho comparem amb els temps d'ara. Ja fa potser 20 o 25 anys que començà la davallada i els Lluïsos ja no són el mateix. És ben cert que s'han creat moltes coses i molt bones, de tipus material, però de tipus espiritual, res o ben poc. Enguany mirava les persones del Centre que assistiren a la Missa: pel nombre de socis que té l'Entitat, quasi feia pena; de gent gran encara encara, però... i la joventut, on era? Perquè sembla que, de socis joves, n'hi ha bastants, si ens regim per la concurrència que té el cafè els dies de cada dia i diumenges, i les seccions de ping pong, fotografia, esbart, campionats d'això i d'allò,

els que vulgueu, però... i l'essencial del perquè fou fundat els Lluïsos, ¿ho sap tota aquesta joventut?

La Junta ¿fa quelcom per propagar el que vol dir ser dels Lluïsos, les obligacions que contrauen els que se'n fan socis? La majoria d'ells anaren a escoles catòliques, feren catequesis, la primera comunió, etc., ¿i no recorden que els ensenyaren que la no assistència a Missa els diumenges i festes de precepte és pecat mortal? ¿S'ha de permetre que una Entitat com la nostra funcioni així? ¿Totes les persones que formen part de la Junta del Centre Parroquial són creients i practicants? Espero que ens ho confirmin, d'altra manera, si no és així, la Junta és responsable d'aquest fet.

Com sabeu, no tenim consiliari. ¿Una Entitat com la nostra, amb 128 anys d'existència, els estatuts de la qual diuen que hem de tenir-ne! En la pròxima reunió general, ¿què ens explicarà la Junta sobre aquest punt i els altres abans descrits? No vull allargar-me, però queden moltes altres coses per dir i aclarir.

És per tercera vegada que, per mitjà del BUTLLETÍ, amb arguments semblants però amb paraules diferents, demano que em costestín el que escric, que no amaguin el cap sota l'ala, que em diguin el perquè i el com... I per ara ningú diu res. Comentaris per darrera, potser sí, però cara a cara i obertament, res; que si sóc un carca, que ja torna amb la mateixa... I el que també m'estranya: que persones com jo i fins i tot millor que jo no m'ajudin i aixequin la veu en el mateix sentit o, si vaig equivocat, que m'ho facin veure, i fins i tot demanaré perdó.

No és aquest el camí que seguim o ens fan seguir. Penseu, mediteu, però contesteu, digueu alguna cosa i rectificuem, si cal, però siguem clars i contundents. El món ha canviat, diuen; no pot ser com 25 anys enrera. I jo dic: perdoneu, però el món no ha canviat, som les persones que hem canviat; Déu és el mateix, i l'Església també, i les seves lleis i preceptes també.

Fa 74 anys que sóc soci.

Joan Martínez i Menages

El Dr. Malaquies Zayas

Transcrivim la nota apareguda en la revista «Muntanya» del Centre Excursionista de Catalunya del passat mes d'agost de 1994, sobre la «Imposició de la Creu de l'Orde de Sant Raimon de Penyafort al Dr. Malaquies Zayas».

El Dr. Zayas és ben conegut i estimat pel grup dels antics Fejocistes d'Horta. Ens interessa la seva trajectòria activa dins el si de l'església barcelonina i ens congratulem del seus èxits.

El propassat dia 9 de maig vam tenir el goig de poder acompanyar el nostre consoci Dr. Malaquies Zayas, en l'acte de la imposició de la Creu distingida de primera classe de l'Orde de Sant Raimon de Penyafort, que li havia concedit feia poc el Ministerio de Justicia.

Aquesta important condecoració li va ser atorgada per la seva trajectòria al llarg de quaranta-quatre anys a la Cúria de Justicia de l'Arquebisbat de Barcelona, que va culminar com a vicari judicial-president del Tribunal Eclesiàstic de l'Arquebisbat de Barcelona, entre els anys 1975 i 1993.

En l'acte, que va ser presidit pel degà de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, Eugeni Gay, que li imposà la condecoració, i la seva junta de govern, va pronunciar una interessant conferència titulada *La Jurisprudència, intérprete de la Ley*, el degà del Tribunal de la Rota Espanyola, Excm. Mns. Juan José García Falde.

Al final de l'acte, el Dr. Zayas va ser molt felicitat per col·legues i amics, com els del Centre que ens vam aplegar per acompanyar-lo en aquest acte tan entranyable i merescut. Per molts anys, Dr. Zayas.

J.N.B.

En nom de tots els seus amics d'Horta, felicitats Dr. Zayas!

D.S.E.

Qüestió de cognoms

Ara em diuen que la i copulativa que acostumem a emprar els catalans entre els dos cognoms (Joan Ponts i Rius) també és un invent castellà, com el de la ce trencada (ç).

En temps del Quixot, els castellans escriuen *cabeça* i *cabeçudo*, per exemple. Després, se'n van cansar, quan ja havien aconseguit exportar dita ce trencada a algunes llengües veïnes (com la catalana i la francesa) i es van posar a escriure *cabeza* i *cabezudo*.

Doncs ara m'he assabentat que ells també escrivien, per exemple, *Juan Monte León de Arriba y Matababras de Másabajo* per tal de saber on acabava el primer cognom i començava el segon.

Com que això de gastar dos cognoms és un tret distintiu dels països de les llengües castellana i portuguesa, com que els europeus i americans de llengües neogòtiques i neoeslaves amb el cognom del pare ja fan, tan sols els catalans hem adoptat el costum de la i ajuntadora del cognom patern amb el cognom matern. I ara és un detall típicament nostre. Però els inventors foren els nostres veïns del mig de la península Ibèrica.

«Al César lo que es del César, y adiós, que te vaya bien», diuen o deien el mexicans...

És bastant del domini públic que Martínez, Fernández i Rodríguez volen dir «hijo de Martín», «hijo de Fernando», «hijo de Rodrigo».

També és bastant sabut que llinatges com els MacPherson, Mac Mahon i Macarthur són escocesos. I que noms de família com ara O'Sullivan i O'Donnell són irlandesos. Fins i tot hi ha qui sap que Fitzgerald i Fitzpatrick també són irlandesos.

El que potser ja no és tan sabut és que les partícules *Mac*, *O'* i *Fitz* equivalen a «fill de». *Fitz*, concretament, ve del llatí *filius*.

EL INGENIOSO HIDALGO DON QUI- XOTE DE LA MANCHA,

*Compuesto por Miguel de Cervantes
Saavedra.*

DIRIGIDO AL DVQUE DE BELAR,
Marques de Gibraltar, Conde de Benalcazar, y Bafi-
res, Vizconde de la Puebla de Alcazar, Señor de
las villas de Capilla, Curial, y
Burguillos.

CON PRIVILEGIO,
EN MADRID, Por Juan de la Cuesta.

Vendese en esta de Francisco de Robles, librería del Rey nro señor.

Reproducción de la portada de la primera edición del Don Quixote
realizada en Madrid en 1895.

Però... ¿què passa amb els cognoms catalans que acaben en *ach* o *achs*? Si: ¿que significa el final *ach* de llinatges com ara Artiach, Marsillach i Reixach?

¿El final *achs* de cognoms com Cusachs, Miserachs, Subirachs i Xirinachs?

Diuen que es tracta d'un sufix celta que ens ha arribat a través del llatí *accus*, però ningú no sap dir-ne el significat.

¿Tal volta equival al castellà *ez* (López), a l'anglès *son* (Williamson), al danès *sen* (Andersen), al neerlandès també *sen* (Petersen), a l'alemany *sohn* (Mendelsohn), al suec *sson* (Oscarsson) i al rus *vix* (Petrovix)?

Fa anys hi havia un ciclista holandès que es deia Jan Jansen. Tot seguit vam pensar que el seu nom es podia traduir a l'anglès, a l'alemany i al rus: John Johnson, Johann Johansson i Ivan Ivanovix.

Temps després vam saber que també es podia adaptar al castellà: Juan Ibáñez o Yáñez. Perquè Yáñez i Ibáñez volen dir «hijo de Juan», ja que, en temps del Quixot, Juan s'escrivia *Iuan* i *IVAN*, segons que anés tot amb majúscules o no. A la portada d'un llibre titulat *EL INGENIOSO HIDALGO DON QUIXOTE DE LA MANCHA, compuesto por Miguel de Cervantes Saavedra*, es pot llegir el nom d'un tal *Iuan de la Cuesta*, que devia ser l'impressor.

Però, tornant als cognoms catalans acabats en *ach(s)*, si per aquelles coses aquesta partícula final equivalgués al *ez* castellà, al *son* anglès, al *mac* escocès, etc., ¿qui no ens diu que Miserachs no vulgui dir «fills de can Misèries»?...

Ma Ga Ma